

לטינית

שם ביה"ס:

התיכון הישראלי
למדעים ולאומנויות

ישוב:

ירושלים

תחום הדעת:

שפות

מס' יחידות לימוד:

5 יחידות לימוד

סמל מוסד:

144097

כותבי התכנית:

עמית ברץ אלה קפלן

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך אישור

יוני 2021, תשפ"א

תוכן עניינים

3.....	מאפייני בית הספר והסביבה החברתית-תרבותית שלו.....
4.....	ייחודיותה של התכנית.....
4.....	סיבות והנמקות לפיתוח התכנית.....
5.....	מספר יחידות הלימוד בתכנית.....
5.....	התלמיד וצרכיו.....
6.....	כותבי התכנית ושותפיה.....
6.....	החברה וצרכיה.....
7.....	התפיסה הרעיונית של התכנית.....
8.....	מטרות התכנית.....
9.....	דרכי הוראה למידה והערכה.....
9.....	הערכה שוטפת.....
10.....	הערכה מסכמת.....
11.....	מפרט התכנים- כיתה י'.....
20.....	מפרט התכנים- כיתה י"א.....
30.....	מפרט התכנים- כיתה י"ב.....
37.....	נספח – דוגמאות לבהנים ומבחנים.....

א. מאפייני בית הספר והסביבה החברתית-תרבותית שלו

התיכון הישראלי למדעים ולאמנויות מטפח הצטיינות לימודית כללית תוך דגש מיוחד על מגמות ההצטיינות במדעים המדויקים, במוסיקה, באמנות ובמדעי הרוח. בית ספרנו הוא בית ספר פנימייתי הקולט תלמידים מחוננים ומצטיינים מרחבי הארץ ומכל חלקי החברה הישראלית. הוא הוקם כדי לתת מענה לצרכים החינוכיים המיוחדים של תלמידים מחוננים ומצטיינים, המקבלים מענה חלקי בלבד במערכות החינוך במקום מגוריהם. אנו מאמינים כי השקעה מיוחדת בתכניות לימוד מאתגרות, מעמיקות ורחבות יותר עבור תלמידים מצטיינים נושאת פרי, ומסייעת בידם למצות באופן טוב יותר את הפוטנציאל שלהם ולתרום לסביבתם ולחברה בכללותה. התכנית החינוכית של בית ספרנו שמה לה למטרה שבוגריו ישתלבו בחיי המעשה בארץ ויתרמו לשיפור המרחב הציבורי ואיכותו של הדיון הציבורי. מגמת מדעי הרוח של התיכון הוקמה לפני כחמש עשרה שנה במטרה להציע תכנית שאפתנית ומאתגרת לתלמידים בעלי כשרון ומוטיבציה בתחומי מדעי הרוח. ייחודה של המגמה, מעבר לאתגר הרב שהיא מציבה, הוא יצירת קהילה לומדת בה מתקיימת למידה דיאלוגית בקבוצה ובמקביל מתקיימת התפתחות אישית של הלומדים בתחומי דעת שונים, ומומחיות זו מובאת חזרה לקבוצת הלמידה ומפרה אותה.

במגמה מספר מרכיבים: תכנית לימודים בשם "רעיונות מרכזיים בתרבות המערב" שייחודה בכך שהתלמידים קוראים מקורות ראשוניים משיעור לשיעור ומגשים מטלות כתיבה באופן תדיר. כך התלמידים גם רוכשים השכלה רחבה וגם משכללים את מיומנויות הקריאה, הניתוח והכתיבה שלהם. התכנית נלמדת בקבוצה קטנה, במתכונת סמינרית ומאפשרת פענוח משותף של הטקסטים והתנסות בדיון. מרכיב נוסף הוא למידת שפה זרה בנוסף לאנגלית: לטינית או ערבית. לימודי השפה פותחים צוהר להכרות מעמיקה עם תרבות אחרת ומזמנים עבודה שיטתית ועקבית שהיא כלי עבודה חשוב. מרכיב שלישי הוא התמחות בדיסציפלינה מסוימת של מדעי הרוח (ספרות, היסטוריה, פילוסופיה או מחשבת ישראל) על פי תכנית לימודים של ההרחבה ל5 יח"ל של משרד החינוך. מרכיב אחרון הוא כתיבת עבודת גמר בהיקף של 5 יח"ל נוספות. כל התלמידים נמצאים בתהליך שאורך כשנה וחצי ובו הם מתנסים בכתיבת עבודת מחקר בתחומי מדעי הרוח על כל

שלביה. הכתיבה מלווה על ידי מנחה אקדמי ומובנית על ידי מנגנון בית ספרי שלם שמלווה את התלמידים ותומך בהם בכתיבת העבודה.

ב. ייחודיותה של התכנית

ייחודה של התכנית מתבטא בראש ובראשונה בכך שהיא התכנית הראשונה ללימודי הלטינית בבית הספר התיכון בישראל. עוד מתבטא ייחודה של התכנית בגישה הפדגוגית הניצבת ביסודה, לפיה אין להתייחס אל הלטינית כאל שפה מתה שנס ליחה, אלא כשפה מרתקת, שבה התגבש עולם הרוח והמדע של התרבות המערבית. השתדלנו בתוכנית להחיות את לימוד השפה ה"יבש" על-ידי פעילויות שוברות שיגרה ומעשירות, ועל-ידי עמידה על הקשר שבין העבר להווה. התכנית פותחת בשיעור רקע המסביר את מקומה הלטינית בתרבות המערבית והיהודית. בין פרקי הלשון של התוכנית נלמדים תכנים תרבותיים יסודיים, כגון דרכי המשטר הרומי, יסודות החברה הרומית, מושגי יסוד שעצבו את התרבות, ועוד. במהלך פרקי הלשון מובאים ההקשרים התרבותיים של המונחים, תוך חיבור השפה לעולמם של התלמידים, כמפורט בהמשך.

ג. סיבות והנמקות לפיתוח התכנית

1. תרומה לאוריינות השפתית של הלומדים. הלטינית מתייחדת בטבע לוגי מורכב המבדיל אותה משפות רבות אחרות. תרגום של משפט בלטינית כמוהו כחידה, שפתרונה עובר דרך ניתוח יסודי של מרכיבי המשפט: זיהוי חלקי הדיבר, הבנת תפקידה התחבירי של כל מילה והיחסים התחביריים בין המלים, ניתוח מבנים מורכבים, ושימוש תדיר במילון. בשל מרכזיות התחביר והדקדוק בהבנת הלטינית, התלמיד קונה שליטה מעולה בשניהם. עובדה היא שתלמידי הלטינית מצטיינים בקביעות בבגרות בלשון עברית ובאנגלית.
2. תרומה למדרגת התרבות של הלומדים. הלטינית היתה שפתה של רומא העתיקה, שמורשתה התרבותית היא נכס צאן ברזל של התרבות האנושית. תלמידי הלטינית קוראים קטעים נבחרים מן הכתבים ברומית בשפת המקור, מתוודעים ליופיים ולחוכמתם, ונחשפים לתפישת העולם המשתקפת מהם ולהקשרם התרבותי חברתי. בהשפעת האימפריה הרומית והתפשטות הנצרות הפכה הלטינית לשפת התרבות של אירופה המערבית במשך למעלה מאלף שנים. בשפה זו כתבו תואמס אקווינס, דנטה, פרנסיס ביקון, ברוך שפינוזה, אייזיק ניוטון, ורבים רבים

אחרים. גם הטרמינולוגיה המקצועית של תחומים רבים, כגון רפואה, מדע ומשפט, נטבעה בלטינית. לימודי הלטינית פותחים אפוא בפני התלמיד צוהר לעושר רחב מני ים.

3. העמקת הלימוד והדעת בתחומים אחרים הנלמדים בתיכון. לימודי הלטינית הם נדבך מרכזי של עולם הרוח, והם המסד שעליו ניצבים לימודי ההיסטוריה והספרות לתקופותיה, ובמידה לא מבוטלת גם לימודי עברו של עם ישראל. ידיעת הלטינית מסייעת לתלמידים להתמצא במקצועות אלה, ואנו עדים לכך בהקשרים רבים מאוד. רבים מתלמידי הלטינית ממשיכים להיעזר בה במסגרת עבודת הגמר שהם כותבים.

4. הרצון לזכות בקרדיטציה לבגרות עבור תלמידינו, היגעים על לימוד הלטינית שלוש שנים אך אינם קוצרים את פרי עמלם בתעודת הבגרות. האוניברסיטה העברית, תל אביב, בר אילן ובג גוריון, בחנו את תוכנית הלימודים שלנו, נתנו לה אסמכתא אקדמית רשמית, והן מעניקות פטור מלימודי לטינית בלימודים הגבוהים למסיימי התכנית בתיכון.

ד. מספר יחידות הלימוד בתכנית:

היקף הלימוד הוא ל"5 יח"ל. לכל שעה פרונטלית נדרשת שעת תרגול והתלמידים מגיעים לפחות ל450 שעות. בשכבת י' 120 שעות (4 ש"ש), בכיתה י"א 120 שעות (4 ש"ש) ובכיתה י"ב 120 שעות (4 ש"ש).

ה. התלמיד וצרכיו:

קהל היעד של התכנית הוא תלמידי מגמת מדעי הרוח של התיכון למדעים ולאמנויות בירושלים, המחויבים בלימודי שפה זרה שניה - ערבית או לטינית, וכן תלמידים משאר מגמות ההצטיינות בבית הספר (מדעים, אמנות או מוסיקה) שבוחרים ללמוד את התכנית. עם זאת, לימודי הלטינית אינם מתאימים רק לתלמידים מחוננים אלא לכל תלמיד שוחר דעת, ואנו מקווים שמוסדות נוספים יאמצו את לימוד השפה בבית ספרם.

תלמידי התיכון למדעים ולאמנויות הם על-פי-רוב סקרנים, מחוננים ומצטיינים, השמחים לקראת לימוד מעניין ומאתגר. לימודי הלטינית מספקים מענה מעולה לצרכיהם הייחודיים. הם מגרים את סקרנותם ומעשירים את עולמם, תובעים מהם מאמץ רציף ששכרו בצדו, מביאים אותם לידיעה

מעולה בתחביר, דקדוק ולשון, מפעילים את יצירתיותם, משכללים את יכולת הזיהוי וההיסק שלהם, ומספקים להם תחושת התקדמות והצלחה רציפה.

כותבי התכנית ושותפיה:

אלה קפלן. בעלת תואר ראשון ושני בלימודים קלאסיים מהאוניברסיטה העברית. לימדה שנים רבות קורסי לטינית ברמת מתחילים ומתקדמים וקורסי קריאה בשפת המקור באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת תל אביב.

ד"ר עמית ברץ. מלמדת את הקורס "יוון ורומא" בבית הספר. ד"ר ללימודים קלאסיים מאוניברסיטת תל אביב. מלמדת במכללת אורנים ובמכללת הרצוג.
מורי התכנית:

אלה קפלן. מלמדת את התכנית בבית הספר משנת 2013.

ד"ר עמית ברץ. מורה מלווה בשיעורי העשרה על התרבות הרומית וכן בשיעורי עזר למתקשים.
ד"ר עמיאל ורדי. מלווה ויועץ אקדמי לתכנית, מרצה בכיר וראש מדור לטינית בחוג ללימודים קלאסיים באוניברסיטה העברית. לימודי התכנית נערכים לפי חוברת הלימוד שחיבר. ד"ר ורדי עוקב מרחוק אחר התקדמות התלמידים, נפגש אתם מספר פעמים בשנה, ומאשר את הרמה האקדמית של בחינות הסיום.

1. החברה וצרכיה:

בעולם המערבי, הלטינית נמנית בין מקצועות היסוד בבתי ספר רבים, בראש ובראשונה מפני שדמות הבוגר של לימודי הלטינית נושאת בקרבה יתרונות גדולים לחברה. תלמיד המסיים את לימודי הלטינית הוא בעל הרגלי למידה מעולים: הוא מורגל בלימוד רציף ורציני, הוא בעל זיכרון מאומן היטב ויכולת היסק והשוואה מפותחות, הוא בעל יכולת קריאה והבנת הנקרא מעולות, והוא נושא עמו עושר תרבותי נרחב ויוצא דופן. לא יהיה זה מוגזם לומר, שתלמיד שסיים את חוק לימודיו בלטינית מסוגל ללמוד נושאים רבים ושפות אחרות בנקל. לימוד הלטינית משמש אפוא 'הכנה טובה לחיים' והולם את צרכי החברה בישראל.

ז. התפיסה הרעיונית של התכנית:

התכנית שכתבנו מושתתת על ההנחה, שאין להתייחס אל השפה הלטינית כאל שפה מתה, אפרורית וישנה, אלא כשפת תרבות מפוארת בעלת מטען תרבותי עצום, שפה שבה התגבש עולם המדע והרוח של התרבות המערבית. על כן, תכנית הלימודים בלטינית שמה דגש על כך שבצד הוראת השפה, מתקיים עיסוק מתמיד במשמעות התרבותית הניצבת מאחורי המלים. התלמיד לומד רקע היסטורי, סגנון שונה, תפישת עולם אחרת. ערוץ זה של לימוד מחבר את החומר הלשוני לעולם תוכן נרחב, ומביא את התלמיד ליצירת השוואות רלוונטיות להווה (דוגמא קצרה להלן). התכנית נפתחת בשיעור רקע נרחב על מקומה של הלטינית בין השפות ועל מקומה התרבותי בתולדות המערב וישראל הקדומה. בין חטיבת לימוד אחת לחברתה ישנם שיעור 'תרבות' שוברי שגרה שבהם מופנה הזרקור מלימוד השפה אל יצירות התרבות הגדולות שנוצרו בה. לפיכך, התלמיד מאזין למספר יצירות מוסיקאליות מפורסמות בלטינית, כגון הרקוויאם מאת מוצרט, סטאבט מאטר מאת פרגוזלי, הקרדו הנוצרי, ומתרגם את התפילות המולחנות. התלמיד מפענח כתובות מפורסמות בלטינית, כגון הכתובת שנמצאה בקולוסאום ברומא. התלמיד לומד שיעורי העשרה מגוונים על התרבות הרומית, הנשים ברומא, הפוליטיקה הרומית ועוד. וכדי לתבל את השיעור, התלמיד צופה במספר סרטונים משעשעים אודות הלטינית, מהם למשל מערכון של הקומיקאים האנגליים 'מונטי פייתון'.

דוגמא קצרה למונח לטיני בעל עניין שהתלמיד נפגש עמם במהלך לימודיו: המידה הטובה הרומית, המכונה *virtus*, שימשה כאידיאל מוסרי לאדם לדורי דורות. המונח *virtus* כולל את יסודות מצוינות האופי שעל האדם המעולה לטפח ולהחזיק בהם כדי להיחשב כאיש המעלה. המונח קשה לתרגום לעברית, והוא מורכב מסעיפים שונים, כגון תשוקה לתהילה (*laus*) ולתפארת (*gloria*). התלמיד לומד אפוא מהי תפישת המידה הטובה הרומית מתוך עיון במקורות לטיניים. לאחר מכן נערכת השווה בין התפישה הרומית של איש המעלה לבין תפישות שונות המקובלות כיום. דוגמא נוספת: ה *credo* (אני מאמין) הנוצרי, הכתוב בלטינית ומתורגם על-ידי התלמידים.

ה. מטרות התכנית

מטרת העל: להקנות לתלמידים ידיעת לטינית המאפשרת קריאת טקסט בעזרת מילון.

מטרות בתחום הידע

התלמידים ירכשו ידע והבנה בתחביר ובמערכת הצורות.

התלמידים ירכשו אוצר מלים בלטינית.

התלמידים ילמדו לתרגם טקסטים מלטינית.

התלמידים יכירו את חוקי המשקל הרומיים.

התלמידים יתוודעו למבחר יצירות מופת מאת יוליוס קיסר, אובידיוס, קטולוס, קיקרו ועוד.

מטרות בתחום המיומנויות

מיומנויות קוגניטיביות

התלמידים יפתחו את האוריינות הלשונית.

התלמידים יפתחו חשיבה רפלקטיבית.

התלמידים ישכללו את יכולת ההיסק.

התלמידים ישכללו את יכולת הזיהוי והמיון.

התלמידים יפתחו את מיומנות התרגום והעבודה עם מילון.

מיומנויות תוך אישיות

התלמידים ילמדו להתמודד עם תסכול.

התלמידים יעצימו את תחושת המסוגלות שלהם.

התלמידים יפתחו מודעות עצמית.

התלמידים יעמיקו את היצירתיות.

מיומנויות בין אישיות

התלמידים יפתחו רגישות לזולת.

התלמידים ילמדו לעבוד בשיתוף פעולה ויעמיקו את הקשר בין חברי הכיתה.

התלמידים יפתחו את תרבות הדיון.

התלמידים ירכשו ביטחון ויכולת עמידה מול קהל.

מטרות בתחום הערכים

התלמידים יכירו בחשיבות וברלוונטיות של יסודות התרבות המערבית בחיינו.

התלמידים יפתחו את סקרנותם התרבותית והלשונית.

התלמידים יכירו בערך של למידה עקבית ורצינות לימודית.

התלמידים יחתרו למצוינות, תוך אמונה ביכולותיהם.

ט. דרכי הוראה למידה והערכה:

תלמידי התכנית ייבחנו במבחן אחד בכל מחצית. המבחן יכלול תרגום של טקסט בהתאם לרמת התלמידים ושאלות דקדוקיות על הטקסט. בנוסף, יערכו בחנים לפי נושאים מדי מספר שבועות, כ-4 בחנים במחצית. בהערכת התלמידים תילקח בחשבון הגשת שיעורי בית והשתתפות פעילה בשיעור. שיעורי הבית ניתנים על פי ספר הלימוד וכוללים, ניתוח צורות, בניית צורות, דיבור עקיף ודיבור ישיר ותרגום משפטים וקטעים. דגש גדול בלימוד הלטינית מושם על שינון הכללים ומערכת הצורות. מלבד הלימוד הלשוני, התכנית כוללת שיעורים רבים "שוברי שגרה": צפייה בקטעי וידאו משעשעים, האזנה ליצירות מוסיקאליות, ומתן הקשרים תרבותיים רחבים נוספים.

י. הערכה שוטפת:

כיתה י': במהלך השנה יתקיימו בחנים, בעיקר על תורת הצורות. הבחנים יתקיימו כל שבועיים-שלושה, בהתאם לצורך שהמורה יזהה בקרב התלמידים. משקל כל בוחן 10% מציון המחצית. סה"כ כ-5 בחנים במחצית. רוב הלימוד בשנה זו מתמקד בתורת הצורות, ועל כן לציוני בחנים יש משקל גדול. בנוסף, תלמידים יגישו שיעורי בית בין שיעור לשיעור ויענו על שאלות בכיתה. הגשת שיעורי הבית והשתתפות פעילה בשיעורים הם חלק מציון המחצית ומהווים 10% מהציון.

בסוף כל מחצית יתקיים מבחן מסכם, אשר משקלו ישלים את משקל הציונים השוטפים ל-100%.

כיתה י"א: במהלך השנה יתקיימו בחנים, חלקם על תורת הצורות וחלקם על מבנים דקדוקיים. במהלך מחצית א' יתקיימו כ-4 בחנים ובמהלך מחצית ב' כ-3 בחנים. משקל כל בוחן 10% מציון המחצית. בנוסף, תלמידים יגישו שיעורי בית בין שיעור לשיעור ויענו על שאלות בכיתה. הגשת שיעורי הבית והשתתפות פעילה בשיעורים הם חלק מציון המחצית ומהווים 10% מהציון. בסוף כל מחצית יתקיים מבחן מסכם, אשר משקלו ישלים את משקל הציונים השוטפים ל-100%.

כיתה י"ב: במהלך המחצית הראשונה יתקיים מס' מצומצם של בחנים, בהתאם להתקדמות הלמידים בחומר, שניים או שלושה בחנים. משקל כל בוחן 10% מציון המחצית. במחצית השנייה לא יתקיימו בחנים. בנוסף, תלמידים יגישו שיעורי בית בין שיעור לשיעור ויענו על שאלות בכיתה. הגשת שיעורי הבית והשתתפות פעילה בשיעורים הם חלק מציון המחצית ומהווים 10% מהציון. בסוף כל מחצית יתקיים מבחן מסכם, אשר משקלו ישלים את משקל הציונים השוטפים ל-100%.

יא. הערכה מסכמת:

ציון שנתי כיתה י' – 10%.

ציון שנתי כיתה י"א – 10%.

ציון מבחן ברמה אקדמית, אשר נכתב בשיתוף עם האוניברסיטה העברית ומהווה פטור מקורס לטינית למתחילים במס' אוניברסיטאות בארץ – 50%.

הערכה חלופית – 30%.

ההערכה החלופית מתבססת על מפגש של התלמיד עם יסודות נוספים של התרבות הרומית. ההערכה החלופית מחולקת לשני חלקים: פרויקט שיר שאינו נלמד ופרויקט עבודת חקר. פרויקט שיר: התלמיד בוחר שיר שלא נלמד בלטינית, מתרגם אותו, מנתח את משקלו, ומציג אותו בפני הכיתה כרפרט. פרויקט חקר: התלמיד בוחר, בהכוונת מורה, נושא העמקה קרוב אל לבו מן התרבות הרומית ועורך עליו עבודת חקר קצרה, המוצגת לפני הכיתה. העבודה משלבת מקורות בלטינית הנוגעים לנושא.

בנוסף, הערכת מורה – המורה יכול להוסיף או לגרוע עד 5 נקודות מהציון הסופי.

מפרט התכנים

כיתה י' – 150 שעות לימוד.

תחילת הקניית דקדוק לטיני, הכרת כל נטיות השם והתואר, וחלק מנטיות הפועל. במחצית השנייה של השנה תחילת קריאת טקסטים מעובדים, תוך לימוד והבנה של הרקע התרבותי. ביבליוגרפיה עיקרית: חוברת "לטינית למתחילים", ד"ר עמיאל ורדי, חוברת לטינית למתחילים, ד"ר נתן שפיגל.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
מבוא לשוני ותרבותי – מבט על השפה הלטינית-היסטוריה של השפה, מיקומה בעץ השפות ותפקידה בהיסטוריה.	4	התלמיד יערוך הכרות עם עץ השפות ותולדות השפה. התלמיד יערוך תאום ציפיות ויתוודע לחבריו לכיתה.	עץ שפות, שפה רומנית, שפה הודו-אירופית, אימפריה מזרחית ומערבית, הקיסרות הרומית.	תרשים עץ השפות	הרצאת פתיחה של איש אקדמיה. תולדות השפה הלטינית. ניתוח תרשים.
הכרת הא'-ב- הלטיני, הגייה נכונה של אותיות וצלילים.	3	התלמיד יכיר ויישם את ההגייה נכונה של האותיות והצלילים	דיפתונג אורך תנועות הטעמה	ורדי, עמ' 2-3.	הקנייה האותיות וצליליהן. משחק הכרות של כתיבת שמות בלטינית.
הפועל: מבט כללי על הפועל,	6	התלמיד ירכוש הבנה כללית בניתוח פעלים, וכן יכיר את המאפיינים המשותפים לכל נטיות הפועל.	גוף, מספר, מודוס, זמן, קול, סיומות הפועל, גזע הפועל.	ורדי, עמ' 4-5.	הקניית טבלת הגופים ונטייה ראשונה של פועל. התנסות אישית בהטיית פועל. ניתוח ההתנסות האישית במליאה.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
נטיית הפועל ה-1.		התלמיד ילמד את נטיית הפועל ה-1.			
יחסות, נטיית השם ה-1.	4	התלמיד יכיר ויבין את מושג היחסה באופן כללי ואת תפקיד שינוי היחסה במשפט, וכן ילמד את הנטייה ה-1 שם השם.	יחסות (nominativus, genetivus, dativus, accusativus, ablativus, vocativus), מין, גזע השם.	ורדי, עמ' 6-7.	הוראה משווה של לטינית מול עברית משלוות בהתנסות אישית. המורה יעודד את התלמיד לחפש דוגמאות נוספות לכל שימוש ביחסה.
תרגול עצמאי	2				
נטיית הפועל ה-2	4	התלמיד ילמד את נטיית הפועל ה-2, ויבין את ההבדלים בין הנטיות.	גזע הפועל בנטייה 2	ורדי, עמ' 8.	הקנייה בניית הנטייה על ידי התלמיד על סמך ידע קודם ומידע חדש, תרגול כיתתי משותף.
נטיית השם ה-2	4	התלמיד יכיר ויתנסה בנטיית הזכר והסתמי, חוקי הסתמי, הדגשת חשיבות הגזע.	מאפיין הנטייה	ורדי, עמ' 9-11.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף, ניתוח התוצאות במליאה.
תרגול עצמאי	2				
התרבות הפוליטית הרומית וביטוייה כיום	4	התלמיד יכיר מושגי יסוד מן התרבות הפוליטית הרומית. התלמיד יעמוד על הקשר בין מושגים אלה למבנים פוליטיים בעידן המודרני.	מונרכיה, רפובליקה, קיסרות	צבי יעבץ, "המון ומנהיגים ברומי", 67-75; "קיסר וקיסריזם" 1-12. פוליביוס, 1.1 ליביוס, ספר ב, 1-5.	חלוקה לקבוצות לפי המושגים, ניתוח מקורות, פרזנטציה כיתתית של הקבוצות, דיון במליאה.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
תואר: תואר בנטייה 1+2, יחיד ורבים בלבד	4	התלמיד יבין את משמעות התואר, חשיבות התאמה בין התואר לשם עצם.	התאמה במין ולא בנטייה	ורדי, עמ' 12-15.	הקנייה פרונטלית, תרגול כיתתי משותף.
הפועל "להיות" - esse	2	התלמיד יכיר פעלים אי רגולריים, התלמיד יבין ויישם את מגוון השימושים של הפועל "להיות".	אוגד, נשוא שמני, פועל קיום, ביטוי בעלות	ורדי, עמ' 16.	הקנייה פרונטלית, תרגול כיתתי משותף.
מילות יחס	2	התלמיד יכיר את מילות היחס הנפוצות ואלו יחסות חייבות לבוא לצידן. כמו כן, יבין שיחסה למעשה מאבדת את משמעותה המקורית לאחר מילת יחס.	מילת יחס, יחסה נדרשת	ורדי, עמ' 17-18.	שימוש בייצוג חזותי ציורי: ניתוח תמונה עשירה על פי מילות היחס. עבודה בזוגות, הצגה במליאה.
תארי שייכות בגופים 1+2	3	שינוי תפיסת התלמיד את כינויי הקניין, אשר להבדיל מעברית, בשפות אחרות יכולים להיות תארים ולא כינויים. התלמיד יבין ויישם	תואר לעומת כינוי התאמה לקניין	ורדי, עמ' 19.	הקנייה פרונטלית, תרגול משותף.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		את השימוש בקניין כתואר ולא ככינוי.			
הפועל: נטייה 3, a3, 4	6	התלמיד יכיר נטיות פועל חדשות, יתנסה בהטייה עצמאית ויהיה מסוגל לעמוד על השוני בין הנטיות.	ציווי חריג	ורדי, עמ' 20-23. שפיגל, עמ' 12.	הקנייה פרונטלית, בניית הנטייה על ידי התלמידים על סמך ידע קודם של נטיות הפועל ומידע חדש, תרגול משותף, קריאת טקסט: De nuptiis Romanis
תרגול עצמאי	2				
כינויי גוף	4	התלמיד יבין את חשיבות כינויי גוף, ילמד ליישם את השימוש בהם וידע להבחין בין כינויי גוף 1 ו-2 לבין כינויי גוף 3.		ורדי, עמ' 24-26.	פרזנטציה חזותית, מילוי טבלאות, תרגול אישי, ופתרון במליאה.
תרגול וחזרה	2	חזרה על החומר הנלמד עד כה, איתור נקודות חולשה והעמקת הידע.		שפיגל, עמ' 69-70. Wheelock's Latin, pp.92-93.	קריאת משפטים.
כינויי שייכות של גוף 3	4	התלמיד יבין את ההבדל בין שייכות בגופים 1 ו-2 לבין גוף 3.	כינוי שייכות תואר שייכות	ורדי, עמ' 27-28.	הקנייה פרונטלית, תרגול משותף.
שימושי הגנטיב של כינויי גוף בגופים 1+2	2	הרחבת מושג הגנטיב התלמיד ילמד ויישם שימושים נוספים של	Genetivus partitivus Genetivus subiectivus	ורדי, עמ' 29-30.	הקנייה פרונטלית, תרגול בזוגות, ניתוח תוצאות במליאה.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		יחסת הגנטיב, פרט לשייכות.	Genetivus obiectivus		
נטיית השם ה-4	2	התלמיד יכיר ויתרגל נטייה חדשה, יבין את שינויי הגזעים ויבחין בין נטייה לנטייה, יכיר נטייה חריגה של שמות.	Locativus	ורדי, עמ' 31-33.	זכירה באמצעות שיר - הקניית נטיות השם בלטינית ע"פ לחן השיר 'ינקי דודל'.
כינוי חוזר תואר שייכות חוזר	4	התלמיד יבין את משמעות הכינוי החוזר, ויכיר את הכינוי החוזר של גוף 3.	כינוי חוזר	ורדי, עמ' 34-36.	הוראה משווה: עברית ולטינית, בניין התפעל ופעלים רפלקסיביים בעברית בלטינית, תרגול טבלה שפה מול שפה.
נטיית השם ה-5	2	התלמיד יכיר ויתרגל נטייה חדשה.		ורדי, עמ' 36-37.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף.
תרגול עצמאי	2				
פעלים המורכבים מ-esse, שימושי שם פועל	4	התלמיד ילמד לבנות פעלים על בסיס הפועל esse, יבין תופעות חריגות, יכיר ויישם שינויים במשמעות הפועל לפי תחילית.	מקור התחילית כמילת יחס פועל עזר	ורדי, עמ' 38-39.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף. משחק סקרמבל כיתתי.
נטיית השם ה-3	6	התלמיד יכיר ויתרגל נטייה חדשה. הבניית	קבוצה קונסוננטית קבוצה ווקאלית	ורדי, עמ' 40-46.	הקנייה יחידנית – משימות אישיות, הצגה במליאה.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		הבנה עמוקה של חשיבות הגזע.	קבוצה מעורבת Parisillaba imparisillaba		
תרגול עצמאי	2				
Pronomen intensivum (כינוי מדגיש), משפטי שאלה	4	התלמיד יכיר כינוי חדש ויבין את משמעותו והשימוש בו, וכן יבנה משפטי שאלה "האם".	-ne Nonne num	ורדי, עמ' 47-48.	למידה על דרך ההשוואה לעברית, תרגול משותף.
תארים בנטייה 3	6	התלמיד יכיר ויתרגל נטייה חדשה של תארים, ילמד להבחין בהבדל בין התארים החדשים לתארים המוכרים.	תואר בעל 3 סיומות תואר בעל 2 סיומות תואר בעל סיומת 1	ורדי, עמ' 49-52.	בניית הנטייה על ידי התלמידים על סמך ידע קודם ומידע חדש, תרגול משותף. קטע שמיעה: Credo https://www.youtube.com/watch?v=yDortyp228
תרגול עצמאי	2				
כינויים רומזים, Ablativus temporis	4	התלמיד יכיר כינויים חדשים, ויבין את השימוש בכינויים השונים,	ציון קרבה וריחוק, ציון זמן	ורדי, עמ' 53-55.	בניית נטיית הכינויים על ידי התלמידים, תרגול בקבוצות, בדיקה המליאה.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		שימוש חדש ביחסת ה-abl.			
מערכת הפרפקט, Tempus perfectum	4	מערכת זמנים חדשה, הבנת האספקט הפרפקטי, בניית גזע פרפקטי רגולרי, הכרת גזעים פרפקטיים אי-רגולריים.	האספקט הפרפקטי גזע פרפקטי	ורדי, עמ' 56-58. שפיגל, עמ' 17.	הקנייה פרונטלית, תרגול כיתתי משותף, קריאה ותרגום של טקסט: De imperio Romano
תרגול עצמאי	2				
Pronomen relativum (כינוי זיקה שמני)	6	התלמיד יכיר משפטי זיקה, יבין את משמעותם כשווי ערך לתארים וילמד להשתמש בהם.	זוקק כינוי זיקה	ורדי, עמ' 59-62. שפיגל, עמ' 43-44.	הקנייה פרונטלית, תרגול כיתתי משותף, פענוח טקסט: De argentea, aenea et ferrea aetate. קטע שמיעה: Stabat Mater (Pergolesi) https://www.youtube.com/watch?v=CVwne4YEN7A
תרגול עצמאי	2				
נשים בתרבות הרומית	4	התלמיד יכיר טקסטים ודימויים חזותיים של נשים במיתולוגיה ובהיסטוריה הרומית ויעלה השערות מנומקות לגבי מעמדן	לוקרציה, הנשים הסביניות, דידו, קליאופטרה	מקורות חזותיים ומקורות טקסטואלים https://mirabledictudotorg1.files.wordpress.com/2014/01/roman-woman-writing.jpg	למידת עמיתים, רפראטים קצרים, דיון במליאה

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		של נשים והאפשרויות שעמדו בפניהן בתקופה.		https://i.pinimg.com/originals/03/e4/5a/03e45aaa65658b1ae8590e9d34c8e5a8.jpg	
Tempus plus quam perfectum Tempus futurum perfectum	6	התלמיד יכיר זמנים חדשים במערכת הפרפקט, את מיקום הזמנים בציר הזמן, ויבין את השימוש בזמנים.	עבר לפני עבר עתיד לפני עתיד	ורדי, עמ' 62-63. שפיגל, עמ' 25, 80-81.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף, קריאה ותרגום של טקסט: Agricola senex filios ad concordiam admonet. ניתוח טקסט: De Tarpeia
תרגול עצמאי	2				
Accusativus cum infinitivo	6	הכרות עם מבנה שמני חדש שלא קיים בשפות מודרניות, קבוצות פעלים שדורשים שימוש במבנה החדש, שימוש בשמות פועל כזמן ייחסי. יישום השימוש במבנה החדש.	Verba sentiendi et declarandi Infinitivus perfecti	ורדי, עמ' 64-69.	הקנייה על דרך ההשוואה, תרגול משותף. משחק השוואה והסקה כיתתי: העברת מבנים חריגים משפה לשפה.
תרגול וחזרה	2	תרגול, חזרות והעמקה.		שפיגל, עמ' 47, 53.	קריאה, תרגום וניתוח של טקסטים: De Romanorum nominibus propriis, De Cincinnato.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
ערך היתרון וערך ההפלגה של תארים	6	התלמיד יבין את משמעות ערך היתרון וערך ההפלגה של תארים, ילמד את גזירת ערך היתרון וערך ההפלגה וכן את השימוש בהם בשפה הלטינית. כמו כן, יכיר ויתרגל קבוצות תארים אי-רגולריים.	Positivus Comparativus superlativus	ורדי, עמ' 74-70. שפיגל, עמ' 41, 63, 66.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף, פיענוח טקסט: Roma aurea, דיון מונחה על טקסט: De Scipionibus, קריאה ותרגום טקסט: De aurea aetate mundi.
תרגול עצמאי	2				
כינויי שאלה, correlativa	4	התלמיד יבין את הסיבה לשינוי מילות השאלה לפי יחסות, יכיר את נטיית כינויי השאלה השמניים והתאריים, יבין את הקשר בין כינויי שאלה, כינויים רומזים וכינויי זיקה.	כינויי שאלה שמני כינויי שאלה תארי	ורדי, עמ' 78-75.	למידה על דרך ההשוואה, תרגול משותף.
תרגול עצמאי	2				

כיתה י"א – 150 שעות לימוד.

המשך הקניית הדקדוק הלטיני, הכרת ה-coniunctivus וחלק משימושו.

ביבליוגרפיה עיקרית: חוברת "לטינית למתחילים", ד"ר עמיאל ורדי, חוברת לטינית למתחילים, ד"ר נתן שפיגל.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
חזרה על החומר של כיתה י'	10	התלמיד יחזור על מבנים דקדוקיים בסיסיים.			תרגול באמצעות למידת עמיתים.
Genetivus et ablativus qualitatis	4	הכרת שימוש נוסף של יחסות אלה, הדגשת ההקבלה בין המבנה החדש לתואר.		ורדי, עמ' 79. שפיגל, עמ' 31, 53.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף, קריאה ותרגום של טקסטים: De Polyphemo De Gaio Iulio Caesare
Participium praesentis	6	התלמיד יכיר את מושג ה-participium ויבין את משמעותו, שימוש, יחסי זמנים בינו לבין הפועל הראשי במשפט.	תואר שנגזר מפועל בו זמניות	ורדי, עמ' 82-80. שפיגל, עמ' 59.	התנסות בבניית משפט הכולל participium, הצגת התוצרים וטיובם במליאה. תרגול משותף פיענוח טקסט: De Alexandro et Clito קטע שמיעה: Ingemisco (Verdi) https://www.youtube.com/watch?v=85_XwTmtZMU

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
					https://www.youtube.com/watch?v=MqWT26DuS7k
תרגול עצמאי	2				
תואר הפועל	2	התלמיד יבין את תפקידם ומשמעותם של תארי פועל, ילמד את גזירת תואר הפועל מתארים בנטיות השונות, כולל ערך היתרון וערך ההפלגה.	תואר הפועל	ורדי, עמ' 83-85.	קריאת שורות נבחרות מן ה"איליאדה" בעברית, סימון מילות התואר. מיון מילות התואר לסוגיהן, ולימוד הנושא בלטינית. תרגול משותף.
המערכת הפאסיבית של משפחת ה- praesens	6	התלמיד ילמד את נטיית הסביל, יבין ויישם את השימוש בסביל.	סביל מבצע פעולה	ורדי, עמ' 86-90. שפיגל, עמ' 85.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף, קריאה ותרגום של טקסט: Menenius animos plebis conciliat.
תרגול וחזרה	4	תרגול, חזרות והעמקה		שפיגל, עמ' 85-86.	עבודה בקבוצות קטנות - פיענוח וניתוח טקסט: De Gaius Mucio Scaevola
supinum	2	התלמיד יכיר את החלק הרביעי של צורת היסוד של הפועל, יבין את משמעותו ואת חשיבותו כבסיס לבניית צורות מורפולוגיות חדשות.	תכלית פעלי תנועה	ורדי, עמ' 91. שפיגל, עמ' 105.	הקנייה במליאה, תרגול משותף.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
תרגול עצמאי	2				
Participium futuri activi, Periphrastica activa	4	התלמיד יכיר participium חדש, יבין את השימוש בו ואת יחסי הזמנים בינו לבין הפועל הראשי במשפט. התלמיד יבנה מבנה פעלי חדש באמצעות הפועל esse.	פעולה עתידית ביחס לפועל הראשי.	ורדי, עמ' 92-93. שפיגל, עמ' 111.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף. קריאת טקסט: De Pericle
תרגול עצמאי	2				
Inf. fut.act.	2	התלמיד יכיר שם פועל חדש ויבין את נחיצותו להבעת פעולה עתידית אקטיבית בדיבור עקיף של משפטים ראשיים.	זמן יחסי	ורדי, עמ' 94-95.	בניית שם הפועל החדש על ידי התלמידים מתוך ידע קודם והבנת השימוש של שם הפועל במבנה של דיבור עקיף. תרגול משותף. קטע שמיעה: Et resurrexit tertia die (Bach) https://www.youtube.com/watch?v=18X6Qe27LG4
הכינוי idem, תארים פרונומינליים	4	התלמיד יבין וישם את השימוש בכינוי החדש, וכן יכיר את מאפייני הנטייה של תארים פרונומינליים.	תואר פרונומינלי	ורדי, עמ' 96-99. שפיגל, עמ' 74.	בניית הכינוי החדש על ידי התלמידים על בסיס ידע קודם (is-ea-id), תרגול משותף. פיענוח טקסט מורכב בקבוצות: Imperatoris Romani ad exercitum oratio

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
תרגול עצמאי	2				
Part.pf.pass. Abl.separationis	4	התלמיד יבין וישם את השימוש ב-participium חדש וכן את יחסי הזמנים בינו לבין הפועל הראשי במשפט. התלמיד יכיר שימוש חדש ביחסת ה-ablativus ואת מקורו.	קדימות בזמן.	ורדי, עמ' 100-102. שפיגל, עמ' 102.	למידת עמיתים, התנסות משעשעת במגוון אפשרויות התרגום הטמונות בצורה זו. פיענוח טקסט: De sene et morte
תרגול עצמאי	2				
הפאסיב של מערכת הפרפקט	4	התלמיד יכיר את השימוש במערכת הפרפקט הפאסיבית.	פועל מורכב.	ורדי, עמ' 103-104. שפיגל, עמ' 89.	בניית מערכת זמנים חדשה על ידי התלמידים מתוך הבנת המבנה והשימוש ב-part.pf.pass., חזרה על שימוש בזמני הפרפקט תוך הדגשת המשמעות הפאסיבית. ניתוח טקסט: Pyramus et Tisba
תרגול עצמאי	2				
Inf.pf.pass.	2	התלמיד יכיר את שם הפועל החדש ויבין את שימושו להבעת פעולה קודמת פאסיבית בדיבור עקיף.	קדימות בזמן בדיבור עקיף.	ורדי, עמ' 104-105.	התלמידים יתנסו ביצירת שם הפועל הפאסיבי על סמך ידע קודם. תרגול בקבוצות קטנות.
תרגול עצמאי	2				

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
אופני ציון מקום באמצעות שמות ערים	2	התלמיד ילמד כיצד מציינים את המקום שבו, המקום שממנו והמקום שאליו בשמות של ערים ובשמות עצם חריגים.	locativus	ורדי, עמ' 106-107.	למידה על דרך ההשוואה לעברית, תרגול בזוגות.
Verba deponentia et demideponentia	6	התלמיד יכיר פעלים שצורתם פאסיבית, אך משמעותם אקטיבית וכן פעלים שצורתם אקטיבית במערכת הפראזנס ופאסיבית במערכת הפרפקט ומשמעותם אקטיבית. התלמיד יסיק מתוך ידע קודם כיצד משייכים את הפעלים החדשים לקונוגציות.	משמעות לעומת צורה.	ורדי, עמ' 108-110. שפיגל, עמ' 94.	תרגול באמצעות משחק כיתתי, השוואת הנושא לעברית. פיענוח טקסטים: De causis magnitudinis Romanae, De Oedipo et Sphinge קטע שמיעה: Credo https://www.youtube.com/watch?v=yDortyyp228
תרגול עצמאי	2				
Pronomina indefinita, Pronomina relativa indefinita	6	התלמיד יכיר כינויים בלתי מוגדרים ויבין את ההבדל ביניהם לבין כאלה שפותרים פסוקיות כלליות.	כינוי בלתי מוגדר, כינוי אוניברסלי	ורדי, עמ' 111-115. שפיגל, עמ' 78.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף. תרגום טקסט: De rege et sapiente

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
ריכוז ,ablativi Ablativus absolutus	4	חזרה על כל שימושי האבלטיב שנלמדו עד כה. התלמיד יכיר מבנה דקדוקי חדש שלא קיים בשפות המודרניות ויבין את משמעותו כמחליף פסוקית.	Ablativus absolutus	ורדי, עמ' 116-119. שפיגל, עמ' 101-102.	ניתוח ומיון משפטים לפי שימושי האבלטיב, הקניית – abl.abs., תרגול משותף. פיענוח טקסט: De ludis circensibus
תרגול עצמאי	2				
הפועל ,ire שימוש אימפרסונלי של פעלים.	4	התלמיד יכיר פועל אי רגולרי חדש וכן פעלים נוספים שמורכבים ממנו. התלמיד יבין כיצד ניתן להשתמש בפעלים בצורה אימפרסונלית, בדגש על פעלים אינטרנזיטיביים (עומדים).	שימוש אימפרסונלי	ורדי, עמ' 120-122. שפיגל, עמ' 125.	הקנייה אינדוקטיבית של צורה אימפרסונלית באמצעות ניתוח משפטים והסקת מסקנות, תרגול כיתתי משותף.
Inf.fut.pass.	2	התלמיד יכיר שם פועל חדש ויכיר את שימושיו. התלמיד יוכל להעביר מדיבור ישיר לדיבור עקיף	פעולה עתידית פאסיבית.	ורדי, עמ' 122-123.	תרגול בזוגות, יישום באמצעות בניית טבלת מעבר בין דיבור ישיר לדיבור עקיף.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		ולהיפך כל משפט ראשי.			
Gerundivus Periphrastica passiva	4	התלמיד יכיר תואר חדש שנגזר מפועל, ילמד את גזירתו ויבין את משמעותו. התלמיד ילמד לבנות ולזהות מבנה פעלי חדש בעל משמעות של הכרח פאסיבי. התלמיד יכיר שימוש חדש של יחסת ה-.dativus	Dat.agentis.	ורדי, עמ' 124-126.	הקנייה פרונטאלית של מבנה פעלי חדש תוך התבססות על ידע קודם והסקת מסקנות. חלוקה לקבוצות, מטלה זהה.
Nominativus cum infinitivo	4	התלמיד יכיר, יבין ויישם מקרה פרטי של דיבור עקיף במשפטים ראשיים.	פאסיב של מערכת הפראזנס פאסיב של מערכת הפרפקט	ורדי, עמ' 127-128. שפיגל, עמ' 110.	למידה של תוכן חדש על דרך ההשוואה למבנה מוכר של acc. cum inf. תרגול משותף. פיענוח טקסט: De Nioba
תרגול עצמאי	2				
gerundium	4	התלמיד יבין את ההתייחסות לשם פועל כשם עצם במין סתמי ואת האפשרות מתוך כך להטות את שם הפועל לפי יחסות. התלמיד יכיר ויישם	שם פועל כשם עצם	ורדי, עמ' 129-131.	הקנייה במליאה, תרגול בקבוצות.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		את משמעות השימוש הזה ביחסות השונות.			
חילופי gerundium - gerundivus	6	התלמיד יבין את תהליך החילופין, ילמד לזהות את התופעה וליישם את התהליך ההפוך על מנת להיות מסוגל לתרגם את המבנה בצורה נכונה.	gerundium gerundivus	ורדי, עמ' 132-134. שפיגל, עמ' 114-115.	מיון המבנים שנלמדו לפי סוגיהם. תרגול משותף.
תרגול עצמאי	2				
Acc. cum inf.	2	התלמיד יכיר מבנים וביטויים נוספים שדורשים מבנה של דיבור עקיף כמשלים.		ורדי, עמ' 135-136.	קריאת משפטים והסקת מסקנות.
אמרות ופתגמים רומיים מפורסמים כביטוי לתפיסות עולם.	4	התלמיד יכיר מבחר פתגמים רומיים ויחקור את הקשריהם התרבותיים.	veni, vidi, vici alia iacta est festina lente per aspera ad astra ועוד.	גדליה אלקושי, אוצר פתגמים וניבים לאטיניים	משימת חקר בזוגות, הצגה ודיון במליאה.
Modus coniunctivus, Con.praes.	4	התלמיד יכיר אופן הבעה חדש ויבין את משמעותו בקווים כלליים. כמו כן, con.praes. בכל	coniunctivus	ורדי, עמ' 136-139.	הוראה פרונטלית, בניית con.praes. על ידי התלמידים תוך התבססות על ידע קודם ומידע חדש שיינתן על ידי המורה.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		נטיות הפועל ובפעלים אי רגלוריים.			
תרגול עצמאי	2				
קוניונקטיבוס במשפטים עיקריים	4	התלמיד יכיר את שימושי הקוניונקטיבוס במשפטים עיקריים, וילמד להבחין בין השימושים השונים.	Potentialis Deliberativus Optativus Iussivus hortativus	ורדי, עמ' 140-142.	הקנייה, תחרות כיתתית שבמרכזה תרגיל זיהוי ובחירה מנומקת של שימוש הקוניוקטיבוס המשמש במשפט. קטעי שמיעה: Requiem (Mozart) https://www.youtube.com/watch?v=hnQvpv_QNts Pater Noster (Gregorian) https://www.youtube.com/watch?v=1hWE52zsOaA Gaudeamus igitur https://www.youtube.com/watch?v=aLUKfU2AOBY https://www.youtube.com/watch?v=czIfEhsQoho https://www.youtube.com/watch?v=4pOitHlghW0 O Fortuna, <i>Carmina Burana</i> (Carl Orff) https://www.youtube.com/watch?v=4QPU1VpPn2s
Con.impf.	4	התלמיד ילמד לבנות את הצורה החדשה, יבין ויישם את השימוש בה.		ורדי, עמ' 143-145. שפיגל, עמ' 141-142.	בניית הצורה החדשה על ידי התלמידים. ניתוח טקסט: Dulce et decorum est pro patria mori

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
Con.pf.&pqp.	2	התלמיד ילמד לבנות את הצורה החדשה, יכיר שימוש חדש ואחרון בקוניונקטיב במשפט ראשי.	שלילת ציווי	ורדי, עמ' 145-147.	בניית הנטיות על ידי התלמידים, למידה בדרך ההשוואה בין ידע חדש לידע קודם.
תרגול עצמאי	2				
Volo, nolo, malo, תחביר פעלי רצון והוראה, ציווי שלילי.	6	התלמיד יכיר פעלים אי רגולריים חדשים ויבין את הקשר ביניהם. התלמיד ילמד אלו משלימים דורשים פעלי רצון והוראה. התלמיד יכיר את הדרך הנפוצה לשלול ציווי.	ציווי שלילי	ורדי, עמ' 148-151. שפיגל, עמ' 122-123, 130.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף. קריאת טקסטים: De Damoclis gladio Midas
תרגול וחזרה	2			שפיגל, עמ' 147-148, 132-133.	קריאת טקסטים, ניתוח מורפולוגי ותחבירי: Oleum et operam perdidit De Daedalo et Icaro

כיתה י"ב – 150 שעות לימוד.

סיום החומר הדקדוקי ברמת מתחילים, קריאת טקסטים מקוריים לביסוס הידע התאורטי, דיבור עקיף של פסוקיות. ביבליוגרפיה עיקרית: חוברת "לטינית למתחילים", ד"ר עמיאל ורדי, חוברת לטינית למתחילים, ד"ר נתן שפיגל, ספרות רומית מקורית.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
חזרה על נושאים נבחרים מכיתה י"א	6	חזרה על נושאים נבחרים שנלמדו.			תרגול באמצעות למידת עמיתים.
פסוקיות תכלית	4	התלמיד יכיר את המבנה של פסוקית תכלית, יבין את משמעותה ויישם את השימוש בה לצד דרכים אחרות להבעת תכלית.	זמן ראשי זמן משני יחסי בו זמניות תכלית	ורדי, עמ' 152-154. שפיגל, עמ' 154-155.	הבחנה בין סיבה ותכלית- הקנייה ודיון, תרגול משותף. קריאת טקסט: De Solone et Croeso
תרגול עצמאי	2				
Inperativus futuri, fio	2	התלמיד יכיר סוג נוסף של ציווי ויבין את השימוש בו. כמו כן, יכיר פועל אי רגולרי נוסף.	משלב גבוה, לשון החוק	ורדי, עמ' 155-156.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף.
לטינית במסורת המערבית. שני מקרי מבחן: טרמינולוגיה רפואית ומשפטית.	3	התלמיד יעמוד על מרכזיותה של המסורת הלטינית בתרבות המערבית עד ימינו. התלמיד ישכלל את המיומנות הדיגיטלית	טרמינולוגיות רפואיות ומשפטיות	חיפוש מקוון במרשתת	עבודת חקר במרשתת. התלמיד יבחר שלושה מושגים, ינתחם מבחינה לשונית, ויעמוד על משמעותם המדויקת בתחום הדעת שממנו הם לקוחים.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		ואת התמצאותו במרחב המקוון.			
פסוקיות תוצאה	4	התלמיד יכיר את המבנה של פסוקית תוצאה, יבין את משמעותה ואת השימוש בה.	תוצאה	ורדי, עמ' 157-160.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף.
תרגול עצמאי	3				
פסוקיות סיבה	2	התלמיד יכיר את המבנה של פסוקית סיבה, יבין את משמעותה ואת השימוש בה.	סיבה	ורדי, עמ' 162.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף.
תרבות הפנאי ברומא: גלדיאטורים, טריאומפים, ולחם ושעשועים.	2	התלמיד יכיר את ההיסטוריה של משחקי הגלדיאטורים, ילמד על משמעות המושג טיאומף, ויכיר את המימרה הרומית 'לחם ושעשועים' בהקשרה.	גדליאטור, קרקס, תיאטרון, תהלוכות-ראווה	יובנליס, סאטירה י', שורות 79-81 סוטוניוס, שנים עשר הקיסרים, עמ' 70-72 יעבץ צבי, נצחונה של מתינות, 139-44 ישראל שצמן, היבטים ותופעות של אלימות ואכזריות ברומא, 29-35	חלוקה לקבוצות לפי מושגים, עבודת חקר, הצגה במליאה

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
Consecutio temporum (התאמת זמנים)	4	התלמיד יכיר ויישם את התאמת הזמנים בין הפועל במשפט הראשי לבין הפועל בפסוקית.	פעולה בו זמנית פעולה קודמת פעולה עתידית	ורדי, עמ' 163-164.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף.
תרגול עצמאי	2				
שימושי המילה המשעבדת cum, פסוקיות ויתור	4	התלמיד ילמד לזהות את הסוגים השונים של פסוקיות שנפתחות ב-cum, ויכיר את פסוקיות הוויתור.	פסוקית ויתור Cum historicum	ורדי, עמ' 165-167.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף.
תרגול עצמאי	2				
Fero תרגול וחזרה	4	התלמיד יכיר פועל אי רגולרי חדש וכן פעלים נוספים שמורכבים ממנו ולימד את השימושים הנפוצים בפועל החדש.		ורדי, עמ' 168-170. שפיגל, עמ' 120.	הוראה פרונטלית, תרגול משותף. קריאת טקסט: De Augusti clementia
תרגול עצמאי	2				
פסוקיות זיקה של סוג, צורות מיוחדות של esse	2	התלמיד יכיר וילמד ליישם סוג חדש של פסוקיות מתארות.	סוג כללי אובייקט ספציפי	ורדי, עמ' 171-173.	הקניה, תרגול בקבוצות קטנות.
תרגול עצמאי	2				

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
פסקיות תנאי	6	התלמיד יכיר סוגים שונים של משפטי תנאי וילמד להבדיל בין הסוגים השונים לפי המבנה הדקדוקי.	פרוטסיס אפודוסיס תנאי ריאלי תנאי פוטנציאלי תנאי אידיאלי תנאי אי ריאלי	ורדי, עמ' 174-180.	הקנייה פרונטלית, תרגול משותף.
תרגול עצמאי	4				
קריאה	20	התלמיד יתנסה בקריאת טקסט מקורי שמתרגל את כל החומר הנלמד עד כה.		<i>Caesar, De Bello Gallico, VI. 13-20</i>	עבודה עצמית, קריאה משותפת, תרגול וחזרה על מבנים דקדוקיים.
קוניונקטיבוס בדיבור עקיף – רקע כללי	2	התלמיד יבין באופן כללי את דרכי העברת המשפט מדיבור עקיף לדיבור ישיר.			הקנייה וניתוח משותף.
דיבור עקיף של משפטים עם <i>indicativus</i> בדיבור ישיר.	6	התלמיד יכיר כיצד יש להעביר את המשפטים לדיבור עקיף, יבין ויישם את ההיגיון מאחורי המעבר, יעמוד על יחסי הזמנים.	<i>Consecutio temporum</i>	ורד, עמ' 181-186.	הוראה פרונטלית, בניית מערכת התאמת הזמנים על ידי התלמידים, תרגול משותף, תרגול עצמאי.
תרגול עצמאי	2				

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
דיבור עקיף של ציווי בדיבור ישיר	2	התלמיד ילמד להעביר לדיבור עקיף משפטי ציווי.	מבנה של פסוקית תכלית	ורדי, עמ' 187.	הקנייה ודיון - העברת המשפטים לדיבור עקיף, תוך ישום ידע קודם בנושא מבנה של פסוקית תכלית.
דיבור עקיף של משפטים עם <i>coniunctivus</i> בדיבור ישיר	2	התלמיד ילמד להעביר לדיבור עקיף משפטים עם <i>con.</i>		ורד, עמ' 188-189.	למידה עצמית: הסקה וניסוח של מערך החוקים תוך התבססות על ידע קודם בהתאמת זמנים.
תרגול עצמאי	2				
דיבור עקיף של משפטי תנאי.	6	התלמיד ילמד להעביר לדיבור עקיף את כל סוגי משפטי התנאי.		ורדי, עמ' 191-194.	למידה עצמית וקבוצתית: בניית החוקים תוך התבססות על ידע קודם בנושא העברה לדיבור עקיף של הפסוקיות השונות.
תרגול עצמאי	2				
קריאה	16	התלמיד ילמד להתמודד עם טקסט מקורי שנכתב ברובו בדיבור עקיף ויישם הלכה למעשה מעבר מדיבור עקיף לדיבור ישיר.		<i>Caesar, De Bello Gallico, I.42-45; V.44.</i>	קריאה וניתוח משותפים, תרגול דיבור עקיף.
מבוא לתורת השירה הרומית: משקלים וסוגות.	4	התלמיד יכיר את יסודות השירה הרומית וחשיבותה בתולדות הספרות. התלמיד יכיר את חוקי המשקל הרומיים.	תנועה ארוכה תנועה קצרה אליזיו פרודליזיו	B. L Gildersleeve & G. Lodge, <i>Gildersleeve's Latin Grammar</i> , pp. 445-455 ורדי, דפי סיכום	הקניית המשקלים, הוראת מאפייני הסוגות, חידון זיהוי משקלים.

הנושא	מס' שעות הלימוד	המטרות האופרטיביות	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה
		התלמיד ילמד על המאפיינים היסודיים של כל צורת שיר (אלגיה, דיסטיכון, שירה אפית, בית ספפי וכו')	שמות המשקלים		
קטולוס- משקל אחת עשרה ההברות	6	התלמיד יכיר את אחד המשקלים הנפוצים ביותר בשירתו של קטולוס וילמד לקרוא במשקל מבוחר שירים.	הנדקסילבוס	Catullus 1, 5, 7	הוראה פרונטלית, הכנת רקע על המשורר על ידי התלמידים, עבודה עצמית ומשותפת בכיתה, פיענוח שירה בעזרת קומנטר.
תרגול עצמאי	2				
קטולוס – סטנצה ספפית	4	התלמיד יכיר ויישם משקל חדש בשירתו של קטולוס.	סטנצה ספפית	Catullus 51	השוואה בין שירו של קטולוס לשיר של ספפו.
קטולוס- כוליאמבוס	4	התלמיד יכיר ויישם משקל נוסף בשירתו של קטולוס	כוליאמבוס	Catullus 8	עבודה עצמית ומשותפת בכיתה, פיענוח שירה בעזרת קומנטר.
אובידיוס	8	התלמיד יכיר את יצירתו של אובידיוס, וכן משקל חדש, יקרא מבוחר מתוך ה"מטמורפוזות" – תיאור תור הזהב.	הקסמטר דקטילי	Ovidius, <i>Metamorphoses</i> I. 89-112	הקניית המשקל הקסמטר דקטילי, פרזנטציות תלמידים הכוללת רקע על המשורר, על השיר וקריאה בקול.
תרגול עצמאי	2				

ייתכן שחלק מהיצירות יוחלפו. אפשרות נוספת:

<p>הוראה פרונטלית, עבודה עצמית ומשותפת בכיתה, פיענוח שירה בעזרת קומנטר.</p>	<p>Catullus 84, 85,87</p>	<p>דיסטיכון אלגי</p>	<p>התלמיד יכיר ויישם משקל נוסף בשירתו של קטולוס</p>	<p>8</p>	<p>קטולוס- דיסטיכון אלגי</p>
<p>הכנת רקע על המחבר ועל הטקסט על ידי התלמידים, קריאה משותפת, פיענוח טקסט בעזרת קומנטר, עבודה עצמית.</p>	<p>Cicero, <i>In Catilinam</i>, I. 1-4</p>		<p>התלמיד יכיר את יצירתו של קיקרו וייחשף לסגנון הכתיבה שלו.</p>	<p>10</p>	<p>קיקרו</p>

נספח – דוגמאות לבהנים ומבהנים

בוהן Dec. I+II

1. נתחו ניתוח מורפולוגי מלא (כולל צורה מילונאית מלאה וכל פרטי הצורה הספציפית). אם אפשרי יותר מניתוח אחד, רשמו את כולם (50 נק'):
דוגמא:

bonis – dat. abl. pl. m.f.n. bonus-a-um

hortos – acc. pl. hortus-i, m.

1. miseri
2. magistris
3. domicilia
4. altorum
5. populo

2. תנו את הצורה הנדרשת (50 נק):

דוגמא:

humus-i, f. + bonus-a-um dat.pl. – humis bonis

1. insula-ae, f. + longus-a-um acc.pl.
2. forum-i, n. + magnus-a-um nom.pl.
3. cupressus-i, f. + pulcher-chra-chrum dat.sg.
4. discipulus-i, m. + stultus-a-um gen.sg.
5. filius-i, m. + malus-a-um voc.sg.

בהצלחה!

בוֹתֵן דִּיבוֹר עֵקִיף מִשְׁפֵּט רֵאשִׁי

1. תרגמו את המשפט במדויק ככל שניתן.

Existimo sapientiam sine eloquentia parum prodesse civitatibus, sed eloquentiam sine sapientia nimium obesse plerumque, prodesse numquam (~Cic. *De Inv.* 1.1.1).

2. העבירו את המשפט לדיבור ישיר.

3. העבירו לדיבור עקיף את המשפט הבא אחרי *Narrat magistra*:

Discipuli boni multa verba discebant.

בהצלחה!

בוּתֵן קוֹנְיוֹנְקֵטִיבּוֹס

1. נתחו ניתוח מורפולוגי מלא (כולל צורה מילונאית מלאה וכל פרטי הצורה הספציפית). אם אפשרי יותר מניתוח אחד, רשמו את כולם (50 נק'): :

1. facta esset

2. videremur

3. vellet

4. mittamini

5. reperiam

2. תנו את הצורה הנדרשת (50 נק'): :

1. duco-ere, duxi, ductum II sg. con. praes. act

2. porto-are III sg. con. pf. act

3. capio-ere, cepi, captum I pl. con. pqp. pass.

4. possum-posse, potui II pl. con. impf. act.

5. redeo-ire, -ii, -itum I sg. con. praes. act.

3. בּוֹנוֹס: תּרַגְמוּ (20 נק'): :

Moriamur, milites, et morte nostra eripiamus ex obsidione circumventas legiones (Liv. 22.60).

בהצלחה!

מבחן בלטינית כיתה י"א

1. תרגמו במדויק את הקטע הבא (60 נק'):

Duae classes instructae diu in eodem loco manserunt, cum neutri vellent pugnandi initium facere. Tandem signo dato ab imperatore classis Atheniensis processit. Diu et acriter utrimque pugnabatur, crebris telis coniectis. Ubi nox finem fecit pugnandi, utrique se vicisse existimabant; nam Athenienses, quamquam decem hostium naves in portum reppulerant, suarum sex amiserant. Dux cum Athenas pervenerat apud iudices accusatus et magna pecunia multatus est quod, si voluisset, totum classem hostium delere potuisset.

2. נתחו ניתוח מורפולוגי את המלים המסומנות בקו (15 נק').

3. כתבו את צורת ה-coniunctivus או ה-indicativus באותו גוף ובאותו זמן של הפעלים הבאים (6 נק'):

manserunt, pugnabatur, fecit, existimabant, amiserant, voluisset

4. כתבו את צורת ה-comparativus וה-superlativus של התואר creber-bra-brum באותו מין, מספר

ויחסה אשר בהם הוא מופיע בטקסט (4 נק').

5. כתבו את צורת ה-comparativus וה-superlativus של acriter (4 נק').

6. תנו את כל שאר צורות ה- infinitivus של delere (5 נק').

7. העבירו לדיבור עקיף אחרי Narrat Thucydides (10 נק'):

Tandem signo dato ab imperatore classis Atheniensis processit. Diu et acriter utrimque pugnabatur, crebris telis coniectis.

בהצלחה!

מבחן בלטינית כיתה י"ב

חלק א:

1. תרגמו במדויק את הקטע הבא (30 נק'):
Dum haec in conloquio geruntur, Caesari nuntiatum est equites Ariovisti propius tumulum accedere et ad nostros adequitare, lapides telaque in nostros coicere. Caesar loquendi finem fecit seque ad suos recepit suisque imperavit ne quod omnino telum in hostes reicerent (Caes. *B.G.* 1.46).

2. העבירו לדיבור ישיר את תוכן ההודעה לקיסר (16 נק').
3. העבירו לדיבור ישיר את תוכן פקודתו של קיסר לאנשיו (10 נק').
4. **בונוס:** העבירו את הפסוקית *dum haec in conloquio geruntur* למבנה של *abl. abs.* (10 נק')

חלק ב:

1. תרגמו במדויק את הקטע הבא (קיקרו עונה לנרביים - שבט גאלי) (30 נק'):
Cicero ad haec unum modo respondit: non esse consuetudinem populi Romani accipere ab hoste armato condicionem; si ab armis discedere velint, se adiutore utantur legatosque ad Caesarem mittant; sperare pro eius iustitia, quae petierint, impetraturos (Caes. *B.G.* 5.41).

2. העבירו את הקטע לדיבור ישיר (15 נק').

בהצלחה!